Kortgesloten verbindingen?

* * Het model van de krijgsmachtorganisatie * vertoont een duidelijke piramidevorm. De hiërarchieke ordening van de geledingen in die structuur is een noodzakelijke voorwaarde voor het, naar de eis, doelmatig kunnen functioneren van het geheel.

De waarde van de trapsgewijze rangschikking van de onderscheidene geledingen in een dergelijke opbouw wordt vrij algemeen beseft, erkend en onderschreven. Het zijn stellig niet uitsluitend autoritair ingestelde beroepsmilitairen die zich daarvan voorstander betonen: er is immers nauwelijks een grote organisatie denkbaar die het zonder een overeenkomstige structuur zou kunnen stellen.

Vanzelfsprekend kunnen er soms heftige meningsverschillen rijzen over de vraag, uit welke categorie de „underdogs" voor de vulling van de onderste laag afkomstig zouden moeten zijn, en wie daarentegen tot de uitverkoren „happy few" voor het bezetten van de hoogste posten zouden mogen worden gerekend. Maar ook de felste discussie over de merites van het selectiesysteem zal als regel het welhaast axiomatische gegeven van de piramidale opbouw niet aantasten. Zelfs bij een zó radicaal wijzigen van de oorspronkelijk toegekende rangorde dat als het ware de piramide wordt ondersteboven gekeerd, blijkt zich daaruit in een bijna natuurlijk proces betrekkelijk snel een zelfde geometrische figuur met normale stand te ontwikkelen: de evolutionaire herstructurering, die ook in de wereldgeschiedenis reeds zo vaak aanleiding gaf tot het plaatsen van vraagtekens bij de vervolgfase van een revolutie.

Het zal een ieder wel duidelijk zijn dat het doelmatig functioneren van een dergelijke piramidale organisatie allesbehalve gebaat kan zijn bij een scherpe scheiding tussen de verschillende samenstellende lagen, doch dat er integendeel een nauwe samenhang en samenwerking van alle geledingen zal moeten zijn. Even essentieel als de hiërarchieke ordening is daarom ook de intercommunicatie. Maar dan moet wel worden vastgesteld, dat het daarbij in de eerste plaats en vooral gaat om een optimale communicatie binnen de organisatie, van hoog naar laag en omgekeerd, gebruik makende van de daarvoor bestemde wegen en kanalen.

Nu wordt in onze dagen met grote regelmaat — en niet zelden met zeer veel verve — gepleit voor en aangedrongen op het verveelvoudigen van het als „democratisch" gepresenteerde rechtstreekse contact tussen niet aan elkaar grenzende niveaus van de piramide, ergo onder uitschakeling van de soms vele, tussenliggende echelons. Ook bewindslieden en andere hoog in de hiërarchie zetelende autoriteiten verklaren zich zelf bij tijd en wijle openlijke voorstanders van het bezigen van zulke „kortgesloten verbindingen", die tot stand mogen worden gebracht buiten de hiërarchieke weg, de commandolijnen, de functionele rapportages en andere formele informatiemogelijkheden om.
Bijzonder betreurenswaard is het wel, wanneer dan daarvoor als motief wordt aangevoerd dat langs de gebruikelijke weg geen resultaten kunnen worden bereikt „omdat daar de communicatie niet goed loopt"; niet alleen worden dan in feite alle functionarissen aan die gebruikelijke weg gedesavoueerd, maar er wordt in het geheel niets gedaan om die stagnerende intercommunicatie te verbeteren!

Het institutionaliseren van het rechtstreekse contact houdt een niet gering gevaar in voor het functioneren van de organisatie. Dat de mogelijkheid daartoe bestaat, is een goede zaak. Wanneer echter het uitzonderingsgeval tot een nieuwe regel wordt verheven, is er iets mis. Voor een doelmatig functioneren van de krijgsmachtorganisatie is de optimale intercommunicatie een conditio sine qua

non; de gehele hiërarchie behoort daaraan zowel bij te dragen als deel te hebben. Verbetering van de *interne* doorstroming van informatie is daarom zaak van *alle* echelons.
In dat verband lijkt het institutionaliseren van kortgesloten verbindingen gelijk te staan aan het graven van een nieuw afwateringskanaal in plaats van het bestaande uit te baggeren, dan wel aan het bouwen van een nieuwe schoorsteen in plaats van de huidige te doen vegen.

NIEUWE UITGAVE

Kriegstheorien, ihre Entwicklung im 19. und 20. Jahrhundert, door J. L. Wallach, 403 blz., geïll. Uitg.: Bernard & Graefe Verlag für Wehrwesen, Frankfurt am Main, 1972. Prijs: DM 54,—.

Er is slechts verwonderlijk weinig werkelijk goede literatuur beschikbaar voor wie een gedegen studie wil maken van de totaliteit van de oorlogvoering. Zeker, er zijn vele krijgsgeschiedkundige boeken en er is een indrukwekkende hoeveelheid voorschriften waarin de gevechtstechniek wordt behandeld. In een niet onaanzienlijke reeks van artikelen in de vakliteratuur vindt men voorts de uit de eerstgenoemde categorie te trekken lessen vertaald in aanbevelingen ter verbetering van de tweede groep. Maar eigenlijk ontbreken de ware standaardwerken: wie de theorie van de oorlogvoering uit de doeken gedaan wil zien, is merkwaardigerwijze genoodzaakt von Clausewitz en Jomini te raadplegen bij gemis aan meer recente wetenschappelijke werken.
Een vrijwel braakliggend terrein derhalve, een hinderlijke leemte in de studiemogelijkheden. Een ieder die op enigerlei wijze meewerkt aan het opvullen van die lacune, verdient een pluim. Bijzondere waardering komt toe aan de auteur die een verantwoorde bundeling verschaft van wat erkende theoretici in het verleden te boek stelden, en die daaraan een eigen beschouwing weet toe te voegen waarin de grote lijnen uit die theorieën worden doorgetrokken naar het heden.

De laatste, in vorenbedoelde zin als goed bruikbaar te kwalificeren bundeling was die van Earle: „Makers of modern strategy", doch zijn tijdkader reikte niet verder dan ongeveer halverwege de Tweede Wereldoorlog: hij baseerde zich op de vóór 1940 bekende bronnen en ook zijn nieuwere drukken zijn niet aangepast aan, bijvoorbeeld, de later ontdekte von Clausewitz-geschriften of de eerst in 1956 vrijgegeven von Schlieffen-documenten.

Het is uitermate boeiend, te lezen hoe een vooraanstaand militair theoreticus als de Israëlische Kolonel Wallach de wetenschappelijke waarde weet te bepalen van een groot aantal, vaak als toonaangevend beschouwde, voorgangers. De mathematisch-doctrinaire Jomini, de filosofische ideoloog von Clausewitz, de prakticus von Moltke, de dogmatische von Schlieffen, de pseudowetenschappelijke Ardant du Picq, de oppervlakkige Foch, de visionair von Seeckt, de valse profeet Ludendorff, de tankadvokaat Fuller en de analyticus Liddell Hart, zij allen hebben hun eigen hoofdstuk gekregen waarin zij zelf objectief worden ontleed en hun inzichten kundig worden geëvalueerd. Ook de revolutionairen komen aan bod: Engels als grondlegger en Lenin als uitvoerder van de marxistische oorlogsleer, en Mao Tse Toeng, Giap en Che Guevara als evangelisten van de subversieve volksoorlog. Misschien komt de zeemacht er wat mager af, doordat alleen Mahan met zijn pleidooi voor de maritieme macht ten tonele wordt gevoerd en verdere uitwerking daarvan, door o.a. Corbett, buiten beschouwing is gelaten: klaarblijkelijk ligt Wallachs interesse niet zozeer bij de zeestrijdkrachten, die hij dan ook in zijn laatste hoofdstukken — over de nucleaire oorlogvoering — bijna lijkt te veronachtzamen. De macht in de lucht daarentegen — waarbij uiteraard Douhet centraal wordt geplaatst — krijgt metterdaad het juiste accent als overgangsschakel naar de hedendaagse, mondiale en allesomvattende nucleaire strategie. Ontegenzeglijk is het Wallachs grote verdienste dat hij zich heeft weten te beperken door de hoofdlijnen uit de in beschouwing genomen oorlogstheorieën niet meer dan schetsmatig door te trekken in het heden: hij poogt stellig niet de kernwapenoorlog uitputtend te behandelen doch volstaat met het afbakenen van dat geheel nieuwe terrein van de leer der oorlogvoering, met het doel zijn lezers op te wekken tot een grondig bestuderen daarvan. In dat streven verdient hij te slagen.

De verwezenlijking van die doelstelling ligt binnen het bereik van de lezers van deze recensie: daartoe is het lezen van dit boek een eerste stap. Het zal hen, zonder enige twijfel, uitstekend bevallen.

HOOFDREDACTEUR